

İZMİR URLA, NOHUTALAN MAHALLESİ (KÖYÜ) KIRSAL DOKU ÖZELLİKLERİ VE KORUMA SORUNLARI

Rural Settlement Properties And Conservation Problems Of Nohutalan Neighborhood (Village) In Izmir, Urla

Araş. Gör. Tuba Nur OLĞUN

Firat Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5654-0020>

Doç. Dr. Neriman YÖRÜR

Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4998-136X>

ÖZET

Kırsal yerleşim dokularının ve mimarisinin oluşmasında ve gelişiminde; nüfus yapısı ve özellikleri, nüfusun etnik kimliği, yerleşimin bulunduğu yöredeki doğal malzemeler, iklim, bitki örtüsü, tarımsal geçim kaynakları, yetiştirilen bitki ya da hayvanların özellikleri gibi birçok faktör etkili olabilmektedir. Zaman içerisinde bu faktörlerden bazılarının ve bu yerleşimlerde yaşayan bireylerin yaşam biçimlerinin değişmesiyle birlikte yerleşim dokularında dönüşümler ortaya çıkmaktadır. Bazen de çeşitli nedenlerle yaşanan göç hareketleri, mübadele vb. gerekçelerle yerleşimin kullanıcılarının tamamen değiştiği; ancak buna rağmen dönüşüm sürecinde olan ve henüz tüm özgün niteliklerini yitirmemiş kırsal yerleşimler de bulunmaktadır.

Çalışmanın amacı; değişim sürecine giren geleneksel kırsal yerleşimlerde, meydana gelen bu değişimleri yerinde gözlemler ve doku ölçeğinde analizler yaparak incelemek, belgelemek; yapılan analiz ve incelemelerle dokuda tarım arazilerinin, ürün deseninin korunabilmesi ve tarımla geçinen nüfusun sürekliliğinin sağlanabilmesi konularına dikkati çekmektir. Çalışma kapsamında örnek alan olarak, yerleşim dokusunda geleneksel nitelikler barındıran, özgün tarımsal ürünlerin yetiştirildiği İzmir iline bağlı Urla İlçesi'ndeki Nohutalan kırsal yerleşmesi seçilmiştir. Yöntem olarak ise öncelikle benzer çalışmalara ait literatür araştırması, yerleşimin tarihine dair araştırmalar yapılmıştır. Daha sonra yerleşimin dokusu ve mimari yapısına ilişkin analiz paftaları oluşturularak çeşitli tespitler ve yaklaşımlar geliştirilmiştir. Yapılan incelemeler yerleşimde, mimari yapıda özgün dokuya aykırı yapılaşmalar yönünde değişimin olduğunu, koruma ve yapılaşma önerileri geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal doku, Urla, Nohutalan.

ABSTRACT

In the formation and development of rural settlements and architecture; many factors such as population structure and characteristics, ethnic identity of the population, natural materials in the region where the settlement is located, climate, vegetation, agricultural livelihoods, characteristics of the plants or animals grown can be effective. Over time, with the change of some of these factors and the way of life of individuals living in these settlements, transformations occur in settlement textures. Sometimes migration movements due to various reasons, exchange etc. for reasons, it seems that the users of the settlement have completely changed. Despite all these developments, together with rural settlements in which local texture and identity are rapidly transforming; there are also rural settlements that have not yet lost their identity, but are in the process of transformation.

The aim of the study; to examine and document these changes in traditional rural settlements that have entered the process of transformation by making on-site observations and spatial analyzes; in the light of the analyzes and examinations made, it is to develop conservation suggestions in order to protect the settlement, agricultural land, crop pattern and ensure the continuity of the population living with agriculture. Nohutalan rural settlement in Urla District of İzmir, where traditional agricultural products are grown, which have traditional qualities in the settlement texture, has been chosen as a sample area within the scope of the study. In the context of the method, firstly, literature research related to similar studies and history of settlement were conducted. Later, analysis suggestions were developed for the texture and architectural structure of the settlement and conservation suggestions were developed. The investigations show that there is a change in the architectural structure in the settlement in the direction of the original texture, and suggestions for conservation and construction should be developed.

Key Words: Rural texture, Urla, Nohutalan.

1. GİRİŞ

Kırsal yerleşimler, içinde buldukları bölgelerin hem fiziki hem de sosyolojik özelliklerine bağlı olarak gelişen alanlardır. Özellikle topografya, malzeme, iklim, bitki örtüsü gibi fiziksel koşullar ile yerleşimde yaşayan toplumun yaşam biçimi, geçim kaynakları, sosyal değerleri ve inançları gibi parametreler, geleneksel kırsal yerleşimleri önemli ölçüde etkilemektedir. Türkiye’de yaşanan kentleşme süreçleri, göç ve büyük mübadele gibi etkenlerle hem kentsel hem de kırsal alanlarda dinamik bir süreç yaşanmış ve halen yaşanmaktadır. Ortaya çıkan hızlı değişimler, yaşam koşullarını ve buna bağlı olarak yerleşimlerin mekânsal özelliklerini etkilemiştir. Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle kırsal yerleşimlerdeki doğal etkenlerin sınırlayıcılığı azalmış; bununla birlikte değişen yapı malzemeleri ve yapım sistemleri, bu yerleşimlerdeki geleneksel dokunun ve yapıların büyük değişimlere uğramasına neden olmuştur (Karakuyu, 2008).

Özgün geleneksel yerleşmelerin yer aldığı ve zamanla gerçekleşen değişimlerden en fazla etkilenen kentlerden biri olan İzmir’deki Urla ilçesi kırsal yerleşmeleri, bu anlamda öne çıkan alanların başında gelmektedir. Kırdan kente göçün yanı sıra turizm gibi farklı geçim kaynaklarının getirilerinden de etkilenen Urla’da yer alan geleneksel kırsal yerleşimler, diğer birçok faktörden de etkilenerek dönüşüm sürecine girmiştir. Urla’da yer alan ve değişim sürecine giren yerleşmeler arasında nüfus açısından ilçedeki diğer kırsal alanlara göre daha önde olan Gülbahçe, Özbek, Bademler ve Kuşçular gibi yerleşimler dışında, nüfusu bu yerleşimler kadar fazla olmasa da Kadıovacık ve Nohutalan gibi geleneksel dokular da yer almaktadır (URL 1).

Geleneksel kırsal alanlarda yaşanan değişimlerin irdelenmesi kapsamında yapılan bu çalışmanın amacı; söz konusu değişimlerin yansımalarının somut olarak gözlenebildiği Urla ilçesine bağlı Nohutalan yerleşiminin analiz edilmesi ve yerleşimin geleneksel özelliklerinin korunmasına dair öneriler geliştirilmesidir. Bu bağlamda Nohutalan yerleşiminin özelliklerine ilişkin fiziksel, tarihsel ve mekânsal analizler yapılmıştır.

Nohutalan yerleşimi 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası kapsamında her ne kadar köy statüsünden mahalle statüsüne alınmış ve istatistiklerde kentsel nüfus olarak yer alsada da kırsal yerleşme özelliklerini koruduğu için bu makalede “Nohutalan köyü” olarak adlandırılacaktır.

Çalışma kapsamında Nohutalan köyünün tarihi, fiziksel ve sosyal yapısı ile birlikte yerleşimdeki geleneksel mimari, anıtsal yapılar, özgün konut tipleri ve özellikleri, mekân ve cephe özellikleri, malzeme tipleri, yapım sistemleri incelenerek çeşitli analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda yerleşime dair mevcut arazi kullanımı, doluluk-boşluk, yapım sistemi, yapısal durum, sokak döşemesi, yapı boyutları, parsel büyüklükleri ve nitelikli yapıların özellikleri hakkında veriler elde edilerek değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler ışığında, Nohutalan köyü özelinde benzer şekilde değişimler geçiren geleneksel kırsal yerleşimlerin korunmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

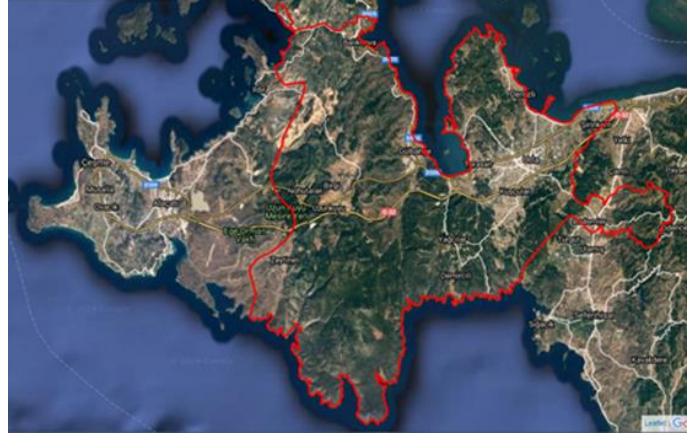
Çalışma, literatüre katkı anlamında önemli veriler içermektedir. Bu anlamda, özellikle kırsal yerleşmelerdeki geleneksel mimari, yerleşim dokusu ve koruma sorunlarına yönelik literatür incelendiğinde 2000 yılından sonra alan araştırmalarının yoğunlaştığı görülmektedir. Mazlum ve diğ. (2004), Emir ve diğ. (2005), Karakuyu (2008), Kavas (2011), Şenol ve Er Akan (2011), Bayram (2012), İYTE Çalışma Grubu, (2012), Tunçoku vd. (2012), Akış vd. (2013), Çınar ve diğ. (2012) , Tapur ve Tuncer (2012), Avşar (2016), Güğerçin ve Baytorun (2016), Yıldız (2016), Levi ve Taşcı (2016), Sağıroğlu ve Karayazı (2017), Levi ve Taşcı (2017), Karaman ve Levi (2017), Görgün ve Yörür (2018), Erkovan (2018), Aktaş (2019), Erdem (2019), Yıldız ve Çobancoğlu (2019), Köksal (2019), Vatansever ve Çiftçi (2019) araştırmalarında kırsal doku niteliklerini aktarmış ve mimarlık envanteri oluşturacak şekilde çalışmalar yaparak koruma sorunlarını da tartışmışlardır.

Kırsal alanlara dair akademik anlamda ve uygulama bağlamında çalışmaların giderek arttığı görülsa de Urla kırsal alanı hakkında ilgili literatür incelendiğinde, bu kapsamda yeterli düzeyde-sayıda çalışmanın olmadığı görülmektedir. Sadece Bayrakal (2009), İYTE Çalışma Grubu, (2012) ve Kırçalı (2019), Urla kırsal alanları hakkında, koruma bağlamında değerlendirilebilecek bilgiler veren çalışmalar üretmiştir.

2. İZMİR URLA İLÇESİ KIRSAL ALAN ÖZELLİKLERİ

Urla, günümüzde İzmir iline bağlı ve kent merkezinden 40 km. uzaklıkta konumlanan önemli bir yerleşim merkezidir (Şekil 1). Coğrafi konumu ve doğal özelliklerine bağlı olarak günümüzde turistik yönüyle ön plana çıkan Urla, tarih boyunca farklı medeniyetlerin etkisinde gelişimini sürdürmüştür. Farklı noktalarında gerçekleştirilen birçok arkeolojik kazı çalışması ile Urla'nın tarih boyunca Hitit, İyon, Pers, Yunan ve Bizans etkisinde kaldığı anlaşılmaktadır (İzmir İl Yıllığı, 1994). Türk-İslam döneminde Çaka Bey tarafından yönetilen Urla ve çevresi, daha sonra Aydınöğulları Beyliği ve ardından Osmanlı Devleti hâkimiyeti altına girmiştir (Atilla ve Öztüre, 2002).

Şekil 1. Urla İlçesi'nin Türkiye ve İzmir İli içindeki konumu (URL 2 ve URL 3'den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

Köklü bir geçmişe sahip Urla'nın verimli toprakları üzerinde sosyal, ekonomik ve mekânsal açılarından farklı birçok kırsal yerleşim yer almaktadır. Bu yerleşimlerin büyük bir bölümü zamanla değişime uğramış ve özgün niteliklerini yitirmiştir. Bazıları ise kısmen özgün niteliklerini korumaya devam etmektedir. Söz konusu kırsal yerleşimler; Balıklıova, Kadıovacık, Barbaros, Gülbahçe, Birgi, Nohutalan, Zeytinler, Uzunkuyu, Zeytineli, Yağcılar, Demircili, Özbek, Kuşçular, Ovacık, Bademler ve Gödençe olarak sıralanabilir (Şekil 1). 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile söz konusu kırsal yerleşimler köy olarak değil mahalle olarak atanmış; ancak kırsal özelliklerini korumaya devam etmiştir.

Urla'da yer alan kırsal yerleşimlerden 2018 yılı itibariyle en fazla nüfusa sahip olan, 2150 kişilik köy sakini ile Kuşçular'dır. Kuşçular'ı 1512 kişilik nüfusu ile Bademler, 1062 kişi nüfus ile Özbek ve 876 kişi nüfus ile Balıklıova takip etmektedir. En az nüfusa sahip kırsal yerleşim ise 100 kişilik köy sakini ile Birgi'dir. Birgi'yi 139 kişi nüfus ile Ovacık, 150 kişi nüfus ile Nohutalan ve 206 kişi nüfus ile Demircili takip etmektedir. 1985-2018 yılları arasındaki nüfus değişimi incelendiğinde, Urla kırsal yerleşimlerinden Bademler, Demircili, Gülbahçe, Kuşçular, Özbek ve Uzunkuyu'nun nüfusunun arttığı; Balıklıova, Kadıovacık, Barbaros, Birgi, Nohutalan, Zeytinler, Zeytineli, Yağcılar, Kuşçular ve Ovacık'ın ise nüfusunun azaldığı tespit edilmiştir (URL 1) (Şekil 2).

Urla'da yer alan kırsal yerleşimler incelendiğinde, farklı kültürler, geçim kaynakları, yaşama biçimleri ve ürün desenleri göze çarpmaktadır. Bununla birlikte yerel dokunun ve geleneksel niteliklerin hızla dönüştüğü kırsal yerleşimlerle birlikte, henüz bu özelliklerini tamamen yitirmemiş olan ancak dönüşüm sürecinde bulunan kırsal yerleşimler de görülmektedir. Bu bağlamda, söz konusu süreçlerin içinde olan ve önemli veriler içeren kırsal yerleşimlerden biri de Nohutalan'dır.

Şekil 2. Urla'ya bağlı kırsal mahallelerin uydu görüntüsü üzerindeki konumu (URL 3'den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

3. NOHUTALAN KÖYÜ DOKU ÖZELLİKLERİ

3.1. Konumu ve Tarihsel Gelişimi

Nohutalan köyü; sert kayalık zemin üzerinde, plato üstünde yamaca yerleşen, İzmir merkezine 67 km., Çeşme'ye 20 km., Urla merkezine ise 29 km. mesafede yer alan, ilçenin batı bölgesinde konumlanan, Boşnak kökenli nüfusun yerleştirildiği eski bir Rum köyüdür (Şekil 3, 4). Köy, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı Germiyan-Nohutalan-Birgi-Barbaros yürüyüş yolu, Zeytinler-Uzunkuyu-Nohutalan-Germiyan zeytin rotası ve Efes-Mimas bisiklet yolu güzergâhları üzerinde kalmaktadır (URL 4) (Şekil 5). Köyün nüfusunu Balkan coğrafyasından (Bosna Hersek, Karadağ, Sırbistan/Sancak) göç eden Boşnakların torunları oluşturmaktadır. Boşnak göçmenler, mübadeleyle Yunanistan'a göç eden Rumların terk ettiği köyde ve evlerde 1940 yılında iskân edilmiştir (URL 5). Urla köyleri içerisinde, Urla'ya en son bağlanan köylerden biridir. Daha önce Çeşme'ye bağlı olarak idari yapılanması olan köy, daha sonra Urla'ya bağlanmıştır. Nohutalan'ın köy tüzel kişiliği ise 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilen ve 6 Aralık 2012 Perşembe tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı kanunla son bulmuştur. "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" uyarınca 30 Mart 2014 günü yapılan mahalli idareler seçimiyle köy, Urla ilçesinin bir mahallesine dönüşmüştür.

Nüfusunun 2000 yılında 161 kişi, 2010 yılında 152 kişi, 2011 yılında 154 kişi ve 2012 yılında 150 kişi olduğu (URL 4) ve köy nüfusunun doğal olarak zamanla azaldığı yani durağan olduğu görülmektedir. Yerleşmedeki toplam hane sayısı 35'tir (URL 4). Sözlü mülakatlar, köy sakinlerinin bir kısmının İzmir'in farklı ilçelerinde de evleri bulunduğunu ve köye yılın belli dönemlerinde geldiklerini göstermektedir. Bununla birlikte köyde yükseköğrenime büyük önem verildiği ve ailelerin büyük bir kısmının çocuklarını yükseköğrenime teşvik ettiği, sözlü mülakatlarla öğrenilmiştir. Köyde geçici konaklama yapısı yoktur ancak köye gelen ziyaretçiler talep ettikleri takdirde köy sakinleri evlerini pansiyon olarak hizmete açmaktadırlar (URL 4). Geçim kaynakları ise bitkisel ve hayvansal üretim olarak çeşitlenmektedir.

Şekil 3. Çevresinde yer alan tarım ve orman alanları ile birlikte Nohutalan köyü (Google Earth' den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

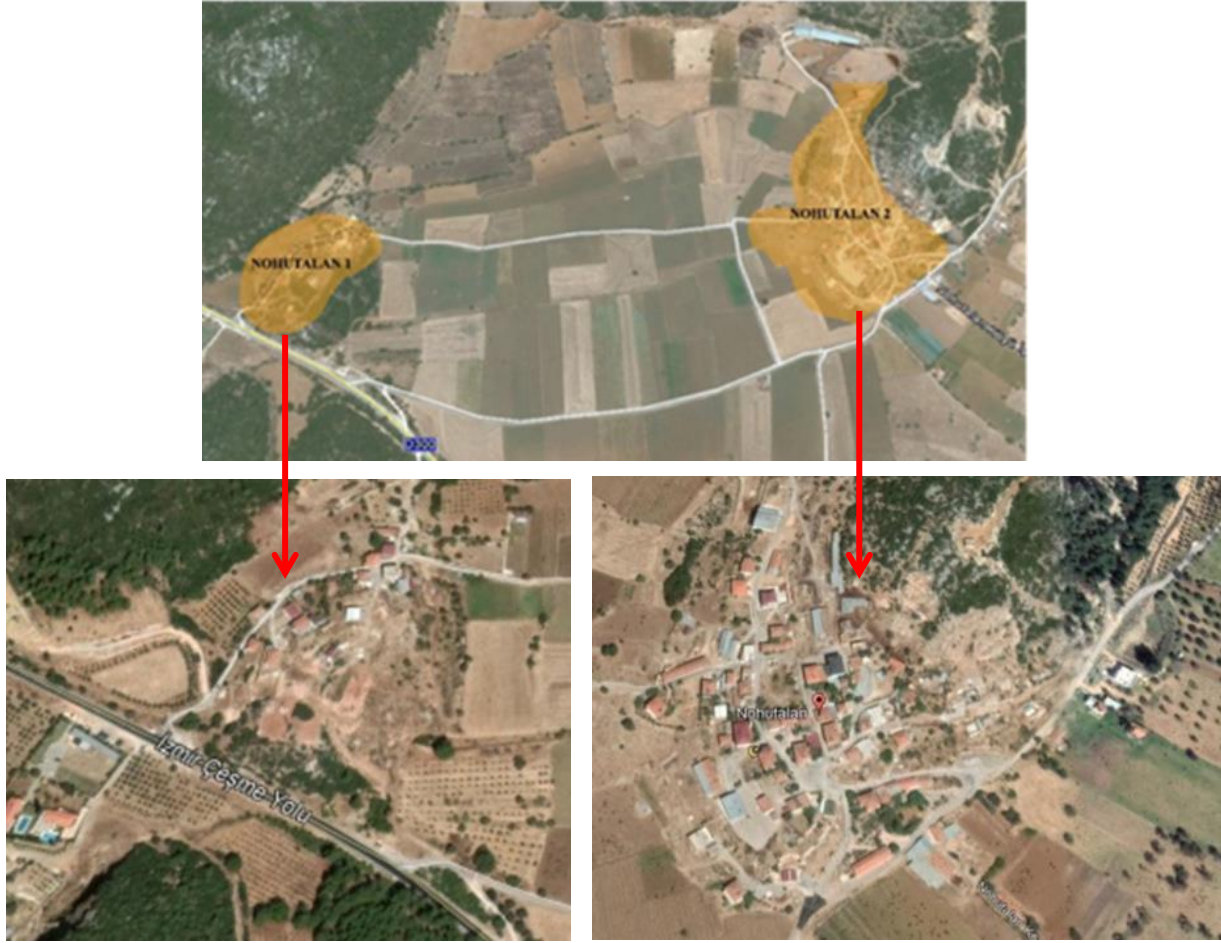

Şekil 4. Nohutalan köyünün genel görünümü

Şekil 5. Zeytin Rotası içerisinde yer alan Nohutalan'ı kapsayan önemli güzergâhların yönlendirmeleri

Mücadele nedeniyle yaşanan göçten itibaren köy, sürekli bir yerleşim alanı olarak kullanılmıştır (İYTE Çalışma Grubu, 2012). Yerleşim dokusu genel olarak dağınık değil toplu hâlde konumlanan yapılardan oluşur. Bununla birlikte köy sınırları içinde, ana yerleşim alanına yaklaşık 1 km mesafede küçük bir yerleşim daha bulunmaktadır. Bu nedenle küçük yerleşimin bulunduğu alan halk arasında Nohutalan 1 olarak; ana yerleşim ise Nohutalan 2 olarak adlandırılmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Nohutalan köyü 1 ve 2 (Google Earth' den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

Yerleşimde kamusal alan ve yapı stoğu olarak köy meydanı, cami, kurumuş bir çeşme, kullanılmayan bir okul binası, çocuk parkı, belediye tarafından inşa edilen sergi alanı ve harap bir kilise bulunmaktadır. Bunlara ek olarak köye yaklaşık 800 m mesafede bir benzinlik ve restoran yer almaktadır. Ayrıca İzmir-Çeşme yolu ile köyün bağlantılı bulunduğu yolun ilişkilendiği noktada bir konut sitesi bulunmaktadır ve bu sitede yaşayanlar köy halkından değildir (Şekil 7).

Şekil 7. Nohutalan köyü yakınındaki konut sitesinin konumu ve görünümü (Google Earth' den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

Köyün sosyal ve teknik altyapı özelliklerine bakıldığında; ilköğretimin taşınabilir olarak Uzunkuyu köyünde devam ettiği belirlenmiştir. Bununla birlikte sağlık ocağı bulunmadığı görülmüştür. Su ve kanalizasyon altyapısı bulunmamakta; içme suyu sondaj kuyu ile sağlanarak, kanalizasyon ise vidanjör ile toplanmaktadır. Hemen hemen her evde güneş enerjisi kullanılmaktadır (İYTE Çalışma Grubu, 2012).

Ekonomik aktivite ve tarımsal faaliyetlere bakıldığında, Nohutalan'da ürün deseninin döneme bağlı olarak değişiklik gösterdiği belirtilebilir. Halkın çoğunluğu bitkisel üretimle uğraşmakla birlikte; köylülerin bahçelerinde besledikleri kümes hayvanlarının yanında mahallede yaklaşık 500 büyük ve küçükbaş hayvan da bulunmaktadır. Yerinde gözlemler ışığında, yerleşimde zeytin yetiştiriciliğinin de yoğun olduğu tespit edilmiştir. Belirli dönemlerde de kavun yetiştirilmekte ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle kavun festivali düzenlenmektedir. Sözlü mülakatlarla bu festivalin ağustos-eylül aylarında düzenlendiği ve yerleşimin tanıtılması açısından önemli olarak değerlendirildiği öğrenilmiştir. Yetiştirilen kavunların aynı zamanda köyün yakın çevresinde ve yol kenarlarındaki tezgâhlarda satışı yapılmaktadır (Şekil 8). Köyde yetişen "Susuz Kavun" için coğrafi işaret başvurusu yapılmış ve ürün tescil edilmiştir. Ayrıca yine belli dönemlerde nohut da yetiştirilmektedir. Mahalle çevresinde az miktarda üzüm bağının da bulunduğu tespit edilmiştir. Köyde ayrıca organik tarım girişimleri ve tıbbi bitkiler yetiştiriciliğine doğru bir artış da gözlenmektedir.

Şekil 8. Nohutalan'ın yakın çevresinde yapılan kavun satışları

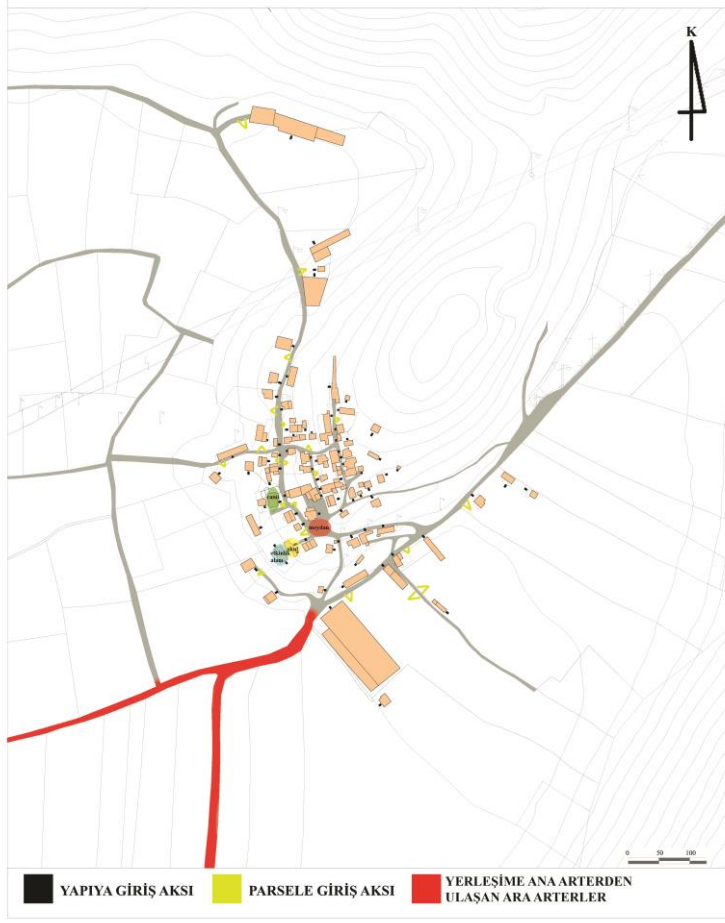
3.2. Yerleşim Dokusunun Özellikleri

3.2.1. Dokunun Genel Nitelikleri

Nohutalan'da yerleşim dokusunun genel nitelikleri incelendiğinde, organik bir yerleşme düzeni olduğu ifade edilebilir. D300 İzmir-Çeşme Yolu'nun yerleşimin güneyinde konumlandığı ve bu ana arterden yerleşime ulaşan iki ayrı ara arter olduğu görülmüştür (Şekil 7, 9). Bununla birlikte yerleşim içinde yer alan etkinlik alanı, okulun yanında yer alan çocuk parkı ve cami, aktif sosyal altyapıyı oluşturan önemli unsurlardır. Etkinlik alanı ve okul birbirlerine daha yakın konumda bulunurken; cami yapısı bu yapılara göre kuzeyde konumlanmaktadır. Ayrıca yerleşimde etkinlik alanına ulaşan bir meydan da bulunmaktadır ancak yerinde yapılan gözlemlerle bu meydanın yoğun olarak kullanılmadığı görülmüştür. Söz konusu meydanın özellikle etkinlik düzenlenen tarihlerde yoğun olarak kullanıldığı, sözlü mülakatlarla öğrenilmiştir. (Şekil 9, 10, 11).

Yerleşimde bulunan parsellerin pek çoğunun bilgisine ulaşılamamıştır. Bu nedenle parsel düzenlemesi-yapı ilişkisi hakkında detaylı bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Ancak bilgisine ulaşan parsellerin ve yerleşimdeki yapıların giriş yönleri, parsel kullanımı hakkında da görüş sağlamaktadır. Buna göre; Nohutalan'da yapıların bazıları, yollar üzerinden giriş alırken; bazılarının giriş ise parsel içindeki farklı noktalardan gerçekleşmektedir. Bununla birlikte parsellerin birçoğu, duvar ya da tel örgü gibi elemanlarla çevrelenmediği için, parsel girişleri, topoğrafyanın en uygun olduğu noktalardan alınmıştır (Şekil 9, 12).

NOHUTALAN KÖYÜ ANALİZ ÇALIŞMALARI DOKUNUN GENEL NİTELİKLERİ

Şekil 9. Köy dokusunun genel nitelikleri

Şekil 10. Çocuk parkı

Şekil 11. Cami, okul ve etkinlik alanının genel görünümü

Şekil 12. Sokaktan direk giriş alan bir yapı

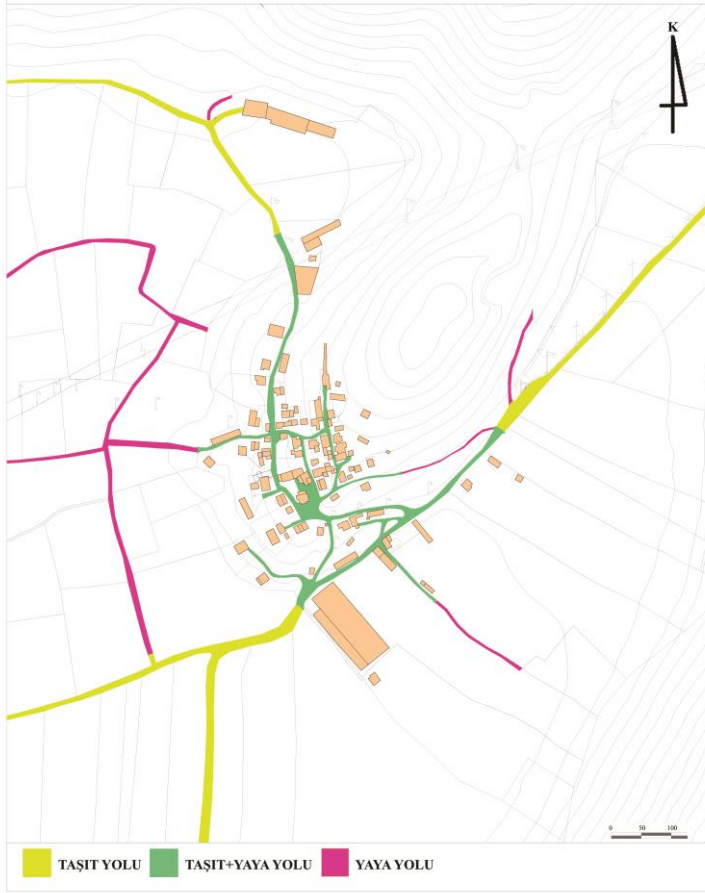

Şekil 13. Bahçe içinden giriş alan bir yapı

2.2. Ulaşım Durumu

Nohutalan'da ulaşım durumu incelendiğinde, mahalle içinde yer alan aksların taşıt ve yaya yolu olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak bu akslarda yayalar için tretuvar bulunmamaktadır. Mahallenin yakın çevresinde yer alan tarım alanlarının arasında kalan yollar ise genel olarak yaya aksıdır. Mahalleyi çevreleyen ve dışarı bağlayan akslara bakıldığında, bunların da taşıt yollarından oluştuğu görülmektedir (Şekil 14, 15, 16, 17, 18).

Genel olarak değerlendirildiğinde, Nohutalan'da organik bir ulaşım dokusu göze çarpmaktadır. Yollar planlanarak değil; zamanla ihtiyaçlara yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu anlamda yerleşimin genel doku karakteristiği ile uyumlu akslar bulunmaktadır. Buna ek olarak, Zeytin Rotası adı verilen ve bölgede zeytine dair her türlü verinin yerlerinin belirlenerek ziyaretçiler tarafından görülmesine olanak tanıyan güzergâh da Nohutalan'dan geçmektedir (Şekil 16).

NOHUTALAN KÖYÜ ANALİZ ÇALIŞMALARI
ULAŞIM DURUMU

Şekil 14. Nohutalan'da ulaşım durumu analizi

Şekil 15. Köyün merkezine yakın konumda bulunan bir taşıt+yaya yolu

Şekil 16. Köyün güney girişinde yer alan taşıt yolu

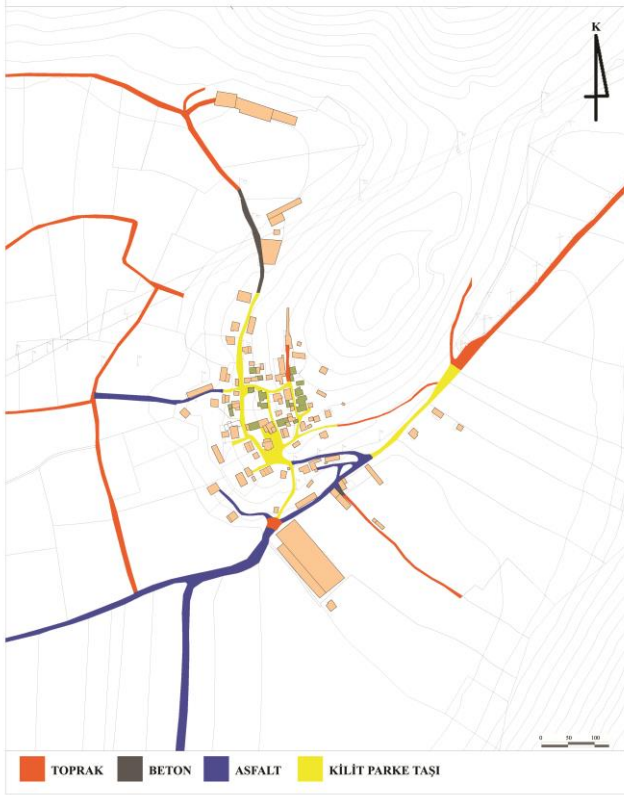
Şekil 17. Köyün kuzeyinde bulunan bir taşıt+yaya yolu

Şekil 18. Köy girişindeki ulaşım yönlendirmeleri

3.2.3. Yol Malzemesi

Nohutalan'da yer alan ulaşım akslarının malzemesi incelendiğinde, ağırlıklı olarak toprak ve asfalt malzemeli yollar göze çarpmaktadır. Buna ek olarak, özellikle yapıların yoğunlaştığı köy içi alanlarda kilit parke taşı döşemeler yer almaktadır (Şekil 18, 19, 20). Köyde, ilçelerden ulaşılan ana yola yakın olan akslarda asfalt malzeme daha yoğunken; iç kesimlerde kilit parke taşı kullanımının yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu durum, asfalt kullanımının, araç yoğunluğunun daha fazla olduğu alanlarda yaygın olduğunu düşündürmektedir.

NOHUTALAN KÖYÜ ANALİZ ÇALIŞMALARI
SOKAK DÖŞEMESİ

Şekil 18. Nohutalan sokak döşemesi analizi

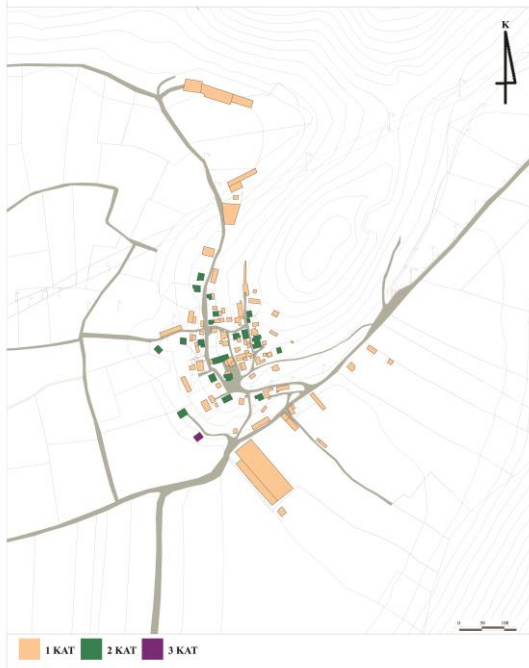
Şekil 19. Köyün kuzeyinde konumlanan toprak malzemeli bir sokak örneği

Şekil 20. Köyün güneyinde yer alan bir asfalt malzemeli sokak örneği

3.2.4. Kat Adedi Dağılımı

Nohutalan'da bulunan yapıların kat adedi incelendiğinde, tek katlı yapıların yoğun olduğu göze çarpmaktadır. Bu yapıları yoğunluk olarak 2 katlı yapılar izlemektedir. 3 katlı olarak ise yalnızca bir yapı bulunmaktadır (Şekil 21, 22, 23).

NOHUTALAN KÖYÜ ANALİZ ÇALIŞMALARI
KAT ADEDİ

Şekil 21. Nohutalan kat adedi analizi

Şekil 22. Köyün merkezine yakın konumda bulunan iki katlı yapı örnekleri

Şekil 23. Köyün merkezine yakın konumda bulunan tek katlı yapı örnekleri

3.2.5. Zemin Kat Arazi Kullanımı

Yerleşimin arazi kullanımı genel olarak incelendiğinde, okul bahçesinde yer alan çocuk parkının ve caminin ortak kullanım alanları olarak öne çıktığı belirtilebilir. Bununla birlikte İzmir Büyükşehir belediyesi tarafından düzenlenen festival alanı da yılın belli dönemlerinde ortak kullanım alanı olarak değerlendirilmektedir. Ancak kırsal alanlarda sıkça rastlanan tanımlı bir meydan, çeşme gibi ihtiyaca yönelik olduğu kadar sosyal bir etken de olan öğeler Nohutalan'da yitirilmiştir.

Mahallede yer alan yapıların bazılarında zemin kat ve diğer katlar aynı işlevle kullanılırken, bazılarında ise katlar farklı işlevlere hizmet etmektedir. Bu bağlamda özellikle konut yapılarının bazılarında zemin katların depo işleviyle kullanıldığı görülmüştür (Şekil 24, 25, 26, 27, 28). Söz konusu depo birimleri, bir arada buldukların konutların ihtiyaçlarına yönelik olarak kullanılmaktadır.

Şekil 24. Nohutalan zemin kat işlev durumu analizi

Şekil 25. Köyün merkezinde konumlanan bir konut örneği

Şekil 26. Köyün kuzeyinde konumlanan bir depo örneği

Şekil 27. Köyün batısında bulunan festival alanı

Şekil 28. Köyün çeşitli alanlarından hayvan barınağı örnekleri

3.2.6. Yapı Tipleri

Nohutalan'da yer alan yapılardan 23 adedinin çeşitli işlevlerde kullanılan geleneksel yapılar olduğu; diğerlerinin ise yeni yapılar olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel yapılar mahalle dokusunun özellikle orta bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Bu yapılar genellikle sokaktan direk olarak giriş almaktadır. Bu yapılardan bazılarının terk edildiği görülürken; bazılarının ise kullanımına devam edilmektedir. Ancak söz konusu geleneksel yapıların tamamı bakımsız ve onarım gerektiren durumdadır.

Geleneksel yapılardan 6 adedinin ise harap durumda olduğu belirlenmiştir. Bu yapılar arasında, mübadele öncesinde yerleşimde bulunan nüfusun kullandığı kilise yapısı da yer almaktadır (Şekil 29, 30, 31).

Şekil 29. Nohutalan yapı tipi analizi

Şekil 30. Köy içinde farklı konumlarda görülen geleneksel yapı örnekleri

Şekil 31. Köy içinde farklı konumlarda görülen yeni yapı örnekleri

3.2.7. Yapı Malzemesi

Nohutalan'da yer alan yapılar malzeme açısından analiz edildiğinde, farklı işlemlere sahip 102 yapının %50,98'inin taş, %3,92'sinin taş+tuğla, %39,21'inin beton+tuğla, %2,94'ünün demir+plastik, %0,98'inin ise demir+alüminyum malzemeden oluştuğu görülmektedir (Şekil 32, 33, 34, 35, 36). Taş yapıların genellikle mübadeleden önceki dönemlerde kullanılan konutlardan oluştuğu, sözlü mülakatlarla ve yerinde incelemelerle tespit edilmiştir. Taş+tuğla yapıların bir kısmı da mübadeleden önce kullanılan yapılardan oluşmaktadır. Diğerleri ise mübadele sonrasında inşa edilen geleneksel yapılardır. Diğer malzemelerden oluşan yapılar ise geç dönemlerde; genellikle 1980 yılı sonrasında inşa edilmiş olan ve çoğunluğu tarım amaçlı kullanılan birimlerdir.

Şekil 32. Nohutalan yapı malzemesi analizi

Şekil 33. Köyün kuzeyinde bir taş yapı

örneği

Şekil 34. Köyün merkezinde bir taş+tuğla yapı örneği

Şekil 35. Köyün kuzeyinde bir beton+tuğla yapı örneği

Şekil 36. Köyün batısında bir demir+alüminyum yapı örneği

3.2.8. Yapım Sistemi

Yapım sistemi incelendiğinde, farklı katlarda farklı yapım sistemlerine rastlandığı gibi çoğunlukla tüm katları aynı yapım sistemiyle inşa edilen yapılar da görülmüştür. Bu bağlamda mahalle genelinde betonarme ve yığma yapım sistemlerinin ağırlıklı olduğunu belirtmek mümkündür (Şekil 37, 38, 39, 40).

Şekil 37. Nohutalan'da zemin ve 1. katların yapım sistemi analizi

Şekil 38. Köyün merkezine yakın bir konumda yığma taş yapım sistemi örneği

Şekil 39. Köyün kuzeyinde yığma taş+tuğla yapım sistemi örneği

Şekil 40. Köyün kuzeyinde betonarme yapım sistemi örneği

3.2.9. Yapıların Onarım Gerektirme Durumu

Nohutalan'da yer alan yapıların büyük bir bölümü onarım gerektirmemektedir. Bununla birlikte yapıların %18,6'sının esaslı onarım gerektirdiği; %5,88'inin ise harap durumda olduğu tespit edilmiştir. Köyün kuzey alanında eski Rum köyünün kalıntıları ile birlikte harap durumda olan bir kilise yapısı bulunmaktadır (Şekil 41, 42, 43). Bu kilise yapısıyla birlikte özellikle mübadele öncesine ait olan Rum köyünün taş yapılarıyla mübadele sonrasında inşa edilmiş olan geleneksel yapılardan bazıları harap durumdadır. Yerleşim halkıyla yapılan sözlü mülakatlarda, kilise yapısının onarımı için farklı kurumların çeşitli çalışmalar yürüttüğü ancak bu çalışmaların sonuçlandırılmadığı öğrenilmiştir. İlgili kurumlarda da söz konusu yapı ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır.

Şekil 41. Nohutalan yapı onarım gerektirme durumu analizi

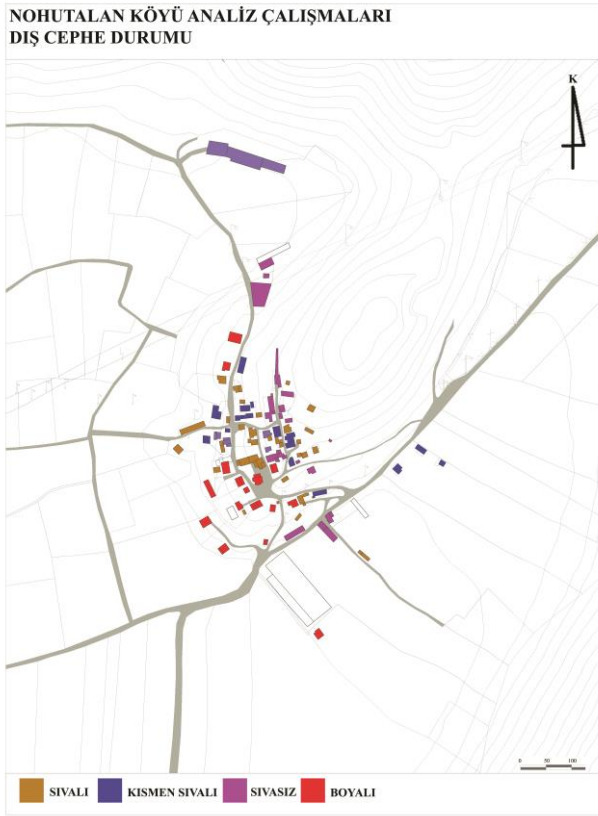
Şekil 42. Harap durumdaki tarihi kilise yapısı

Şekil 43. Köyün çeşitli yerlerinden esaslı onarım gerektiren geleneksel yapı örnekleri

3.2.10. Dış Cephe Durumu

Nohutalan'da yer alan yapıların dış cephe durumu incelendiğinde, boyalı ve sıvalı yapıların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu yapıları adet olarak sırasıyla kısmen sıvalı ve sıvasız yapılar takip etmektedir (Şekil 44, 45, 46). Sıvasız yapılar, genellikle harap olan ve onarım gerektiren geleneksel yapılardan oluşmaktadır. Kısmen sıvalı örnekler de geleneksel yapılardır. Bu yapıların bakımsızlık sonucu sıvalarının bir kısmının kaybedildiği görülmüştür. Bununla birlikte geleneksel yapıların bazıları ve betonarme yapıların tamamı sıvalı ve boyalıdır.

Şekil 45. Köyün merkezinden sıvalı yapı örnekleri

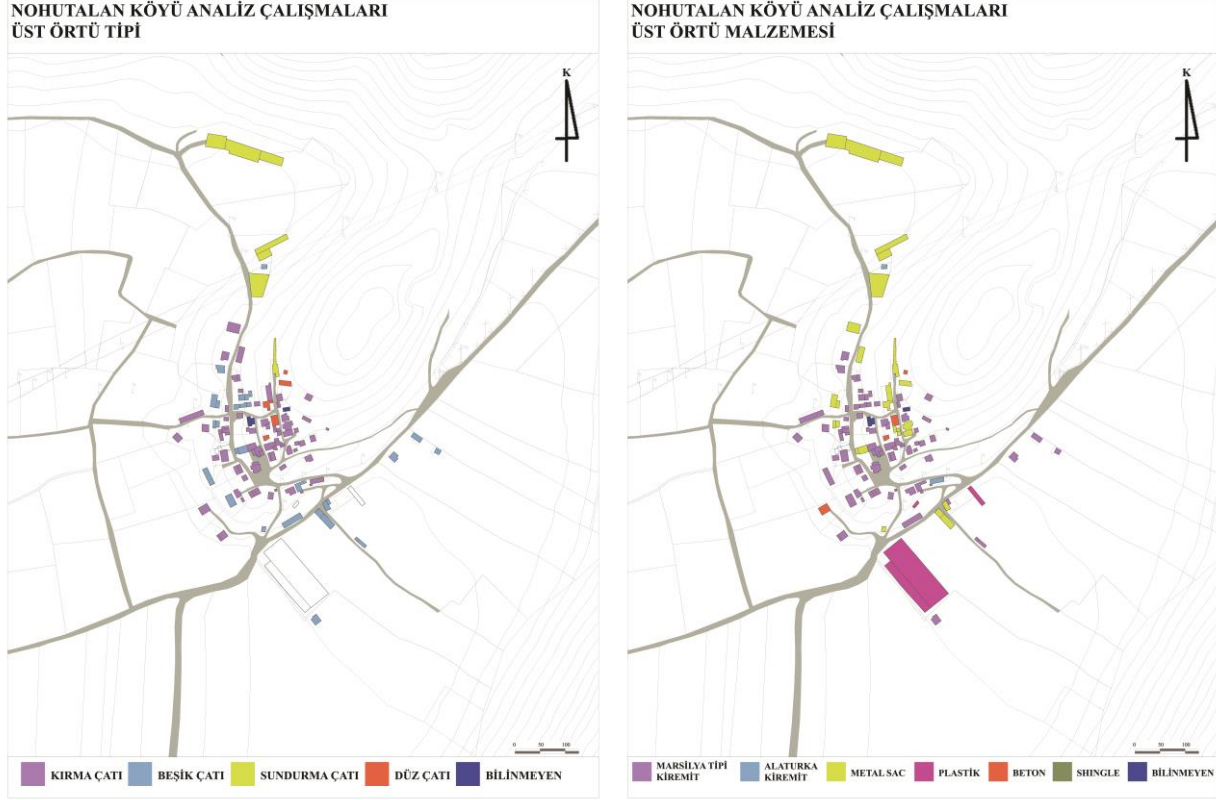
Şekil 44. Nohutalan yapı dış cephe durumu analizi

Şekil 46. Köyün merkezine yakın konumda yer alan kısmen sıvalı yapı örnekleri

3.2.11. Üst Örtü Tipi ve Malzemesi

Nohutalan'da yapıların üst örtü tipi ve malzemesi ele alındığında; genel olarak kırma çatılı ve Marsilya tipi kiremitle kaplı örtülerin yaygın olduğunu belirtmek mümkündür. Bununla birlikte beşik çatı, düz çatı ve sundurma çatı biçimlerine de rastlanmaktadır. Ayrıca alaturka kiremit, metal sac, plastik, beton ce shingle, yerleşimde kullanılan diğer malzemelerdir. (Şekil 47, 48, 49).

Şekil 47. Nohutalan yapı üst örtü tipi ve malzemesi analizleri

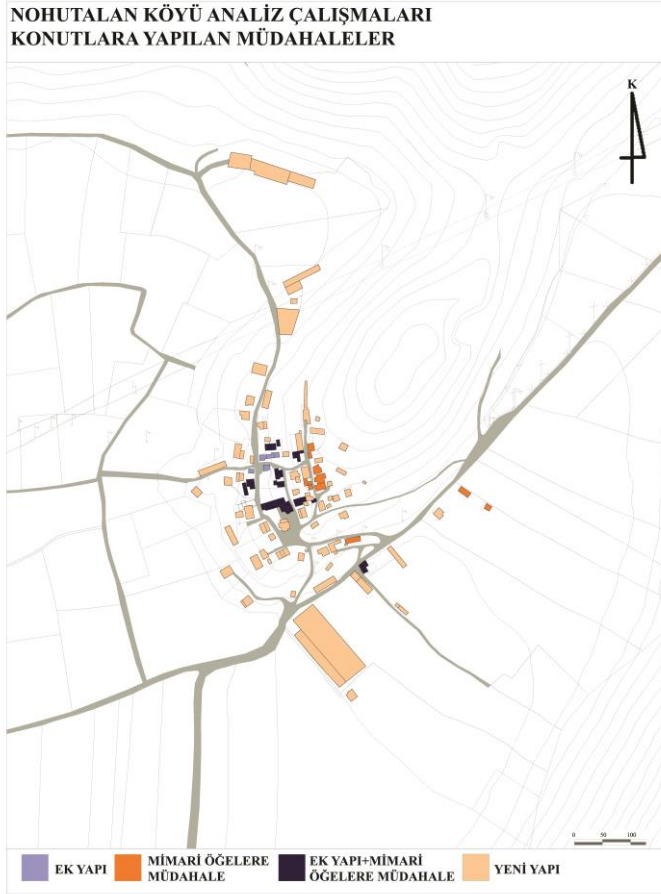
Şekil 48. Alaturka ve Marsilya tipi kiremit malzemeli iki farklı kırma çatı örneği

Şekil 49. Metal malzemeli iki farklı beşik çatı örneği

3.2.12. Konutlara Yapılan Müdahaleler

Nohutalan'da konutlara yapılan müdahaleler incelendiğinde; genellikle ek yapı ve mimari öğelere müdahalelerin bir arada bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak bazı özgün yapılar yitirilmiş ve yerlerine modern malzeme ve yapım teknikleriyle yeni yapılar inşa edilmiştir. (Şekil 50, 51, 52). Ek yapılar incelendiğinde genellikle konutta yer alan oda sayısını arttırmak amacıyla müdahale yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte depolama amaçlı inşa edilen ek yapılar da bulunmaktadır. Mimari öğelere müdahale bağlamında bakıldığında geleneksel yapılarda özellikle kapı ve pencerelerin değiştirildiği göze çarpmaktadır.

Şekil 50. Nohutalan konutlara yapılan müdahaleler analizi

Şekil 51. Yerleşimin merkezinden ve kuzey girişinden yeni yapı örnekleri

Şekil 52. Yerleşimin farklı noktalarından ek yapı+mimari öğelere müdahale örnekleri

3.2.13. Sorunlar

Nohutalan'da mahalle dokusunda görülen sorunlar incelendiğinde, mahalle çevresinde ve tarım alanları arasında yer alan bakımsız yollarla birlikte bakımsız parseller; harap ve acil müdahale gerektiren yapılar öne çıkmaktadır (Şekil 53). Tarım alanları arasında yer alan bakımsız yolların büyük bir kısmı yabancı otlarla kaplanmış ve araçlara/ yayalara güçlükle hizmet edecek durumdadır. Buna ek

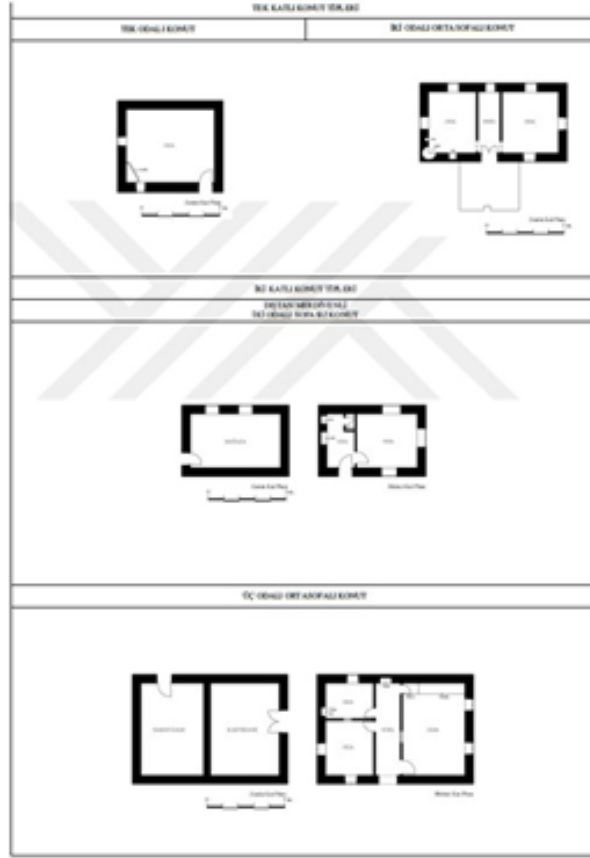
olarak bakımsız parsellerden bazıları terk edilmiş ve harap yapıları içinde barındırırken; bazıları kullanımını devam eden yapıları çevrelemektedir. Harap ve acil müdahale gerektiren yapıların ise geleneksel teknik ve malzemelerle inşa edilen yapılar olduğu görülmüştür.

Şekil 53. Nohutalan yerleşiminde saptanan sorunların analizi

3.2.14. Konut Tipolojisi

Köyde yer alan tarihi anıt yapıların ve geleneksel konutların hemen hemen hepsi taş malzeme ile inşa edilen yığma yapılardır. Özellikle köydeki yapı stoğunun büyük bir kısmını oluşturan konut yapıları, Nohutalan'ın genel mimari nitelikleri hakkında pek çok veri sağlamaktadır. Bu bağlamda konut mimarisi incelendiğinde, genellikle tek katlı ve iki katlı yapıların bulunduğu; bunlardan tek katlı olanların tek odalı ve iki odalı - orta sofalı plan tiplerine sahip olduğu görülmektedir. İki katlı konutlar ise dıştan merdivenli - tek odalı, dıştan merdivenli - iki odalı - sofasız, dıştan merdivenli - iki odalı - orta sofalı, üç odalı - orta sofalı ve dört odalı - orta sofalı plan tiplerine sahiptir (Kırçalı, 2019) (Şekil 54). Söz konusu plan tiplerinin belgelenmesi, değişim sürecine giren bu özgün köyün mimari niteliklerinin gelecek nesillere aktarılması bağlamında önem arz etmektedir.

Şekil 54. Nohutalan'da konut tipolojisi (Kırçalı, 2019)

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kırsal yerleşimler, gerek fiziksel gerekse sosyal yapılarıyla kendilerine özgü niteliklere sahip olan dokulardır. Doğa koşulları ve toplumsal yaşayış biçimi gibi tamamen içinde bulunduğu yere göre şekillenen kırsal yerleşimler, aynı zamanda üretimin de devam ettiği; devingen alanlardır. Bu bağlamda kırsal yerleşimlerin korunması, sahip olduğu tüm eşsiz niteliklerin yok olmaması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Nohutalan Köyü de İzmir/Urla'da yer alan ve kendine özgü nitelikleriyle öne çıkan ve korunması gereken kırsal yerleşimlerden biridir. Mübadele sonucu kullanıcıları değişen yerleşim, bu değişimin ardından yeni kullanıcıların getirdiği sosyal ve fiziksel niteliklerle özgün olmaya devam etmiştir. Yerleşimin organik dokusu, geleneksel yapıların malzeme ve yapım tekniği özellikleri, tarım ürünleri gibi pek çok özellik, yörenin kırsal yaşam ve üretim pratikleri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Ancak yerleşim hakkında yapılan analizler, geleneksel kırsal dokunun değişim sürecine girdiğini, geleneksel birçok yapının yıkıldığını ve kalanların da korunmasına yönelik önlemler alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren yerleşimdeki yapı malzemesinin değiştiği ve betonarme binalara dönüştüğü hem kullanıcılarla olan görüşmelerde hem de yapılan mekânsal analizler de belirlenmiştir.

Kırsal yerleşimlerdeki dönüşüm çoğu zaman daha yavaş ve gözlerden uzak olduğu için parsel ve yapı ölçeğinde değişimler göz ardı edilmektedir. Nohutalan köyünde de izinsiz, dokuya uyumsuz ve niteliksiz, harap ve acil müdahale gerektiren yapılar, bakımsız yol ve parseller bulunmaktadır. Nohutalan'da da iki ve üç katlı betonarme yeni yapılar ve estetik kaygısı bulunmayan bina eklentileri de yer almaktadır. Oysa köyün bir an önce kendi dokusuna uygun bir plan ve rehber oluşturularak yapılaşmaların yönlendirilmesi gerekmektedir. Yerleşik alan sınırının belirlenmesi ve yapılaşmalara bu sınırlar içinde izin verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca geleneksel yapılarda görülen özgün mekân tipolojisinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması da önemli bir gerekliliktir. Bununla birlikte tarımsal amaçlı yapılar sadece üst ölçekli planlarda verilen yapılaşma oranlarıyla değil, aynı zamanda bu yapıların dokuya ve belirlenecek tasarım rehberlerine göre de şekillenmelidir.

Ayrıca bu köyde coğrafi bir tarımsal ürün olarak tescillenen kavunun sadece burada yapılan festivallerin dışında da tanıtımının yapılması ve üretiminin artırılarak tarıma dayalı sanayiye katma değerli bir ürün olarak girdi oluşturması gereklidir. Böylece hem tarım arazilerinin sürdürülebilirliği sağlanacak; hem yöreye özgü ürün deseni korunacak, hem de burada yaşayanlar açısından ekonomik olarak gelir getirecektir. Bu anlamda Nohutalan Köyü özelinde, öncelikle yerleşimde yer alan sorunlar giderilerek; kullanıcılara bu konuda profesyonel destek sağlanabilir. Mahalle halkının, yerleşimin kendine özgü geleneksel nitelikleri konusunda bilinçlendirilmesi sağlanarak; koruma olgusu dışarıdan müdahale ile değil kullanıcılar tarafından güçlendirilebilir.

Yapılan bu çalışma sonucunda, Nohutalan Köyü özelinde, bünyesinde geleneksel nitelikler barındıran ve değişim sürecine girmiş olan kırsal yerleşimlerin belgelenmesi, analiz edilmesi ve korunmasına dikkat çekilerek; bu önemli konu, belirlenen örnek üzerinden tartışmaya açılmıştır. Bu anlamda Nohutalan Köyü gibi bünyesinde geleneksel nitelikler barındıran ve değişim sürecine girmiş olan Türkiye'deki daha birçok kırsal yerleşimin araştırılması gereklidir.

KAYNAKÇA

Atilla, A. N. & ÖZTÜRE, N. (2002). Vourla: Urla'da Zamana Tanıklık, Öztüre Holding Kültür Yayını, İzmir.

Akış, T.; İnceköse, Ü., Tunçoku, S. S. & Arslan Avar, A. (2013). "İzmir Kırsal Alan Konutları", Mimarlık, 370: 57-65

Aktaş, Z. U. (2019). "Orta Karadeniz Bölümü'nde Kırsal Mimarinin Koruma Sorunlarının Samsun İli Özelinde İncelenmesi", ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü 2019 Yılı Etkinlikleri – Kırsal Mimari Miras Sempozyumu, 26-27 Nisan 2019, 17-21, Eskişehir.

Avşar, Ö. B. (2016). "Muğla-Yerkesik Kırsalı Örneğinde Kırsal Mimarinin Geleceğinin Tartışılması", Ege Mimarlık Dergisi, 2016/1, 92: 14-19.

Bayrakal, S. (2009). Urla ve Köylerindeki Türk Dönemi Sosyal Anıtları, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

Bayram, G. (2012). "Ege'de Kırsal Mimari Araştırmaları (Manisa Kayacık Örneği)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı, İzmir.

Çınar, A. K.; Dündar, B.; Genç, U. D.; Çakmak, C. & Erkarlan, Ö. (2012). İzmir Foça Kozbeyli Mahallesi Kırsal Mimarlık Envanteri, TÜBA-KED, Sayı 2012/10: 107-149.

Emir, S.; Arsan, Z. D. & Kiper, N. (2005). "Karaburun Yarımadası (İzmir) Kırsal Mimarlık Envanteri 2004 Yılı Çalışmaları: Çullu ve Hisarcık Köyleri", TÜBA KED, 4/2005: 161-186.

Erdem, A. (2019). "Boyabat Köylerinde Kırsal Mimari ve Koruma Sorunları", ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü 2019 Yılı Etkinlikleri – Kırsal Mimari Miras Sempozyumu, 26-27 Nisan 2019, 3-5, Eskişehir.

Erkovan, N. Y. (2018). "Gazipaşa Hasdere Kırsalında Geleneksel Mimarinin Mekân-Kültür-Doğa Etkileşimi", III. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması Sempozyumu, (Editör. Teker, M. S.), Akdeniz Üniversitesi, 331-341, Antalya.

Google Earth. (2018). Nohutalan Köyü.

Görgün, Kut E. & Yörür, N. (2018). "Kırsal Yerleşmelerde Özgün Dokunun Korunmasında Bir Araç Olarak Köy Tasarım Rehberleri: Ödemiş Bademli Örneği", TÜBA-KED, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 17: 25-47

Gügerçin, Ö. & Baytorun, A. N. (2016). "Kırsal Yerleşmelerde Konut ve Yeni Konut İnşası", Çukurova Tarım Gıda Bilimleri Dergisi, 31(2): 17-26

İYTE Çalışma Grubu. (2012). İzmir Kırsal Alan Yerleşim ve Konut Envanteri, TC İzmir İl Özel İdaresi, İzmir.

İzmir İl Yıllığı. (1994). Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara.

- Karakuyu, M. (2008). Türkiye’de Kır Konutları ve Eklentileri Üzerine Bir Araştırma: Alaşehir Örneği, Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 44: 45-62.
- Karaman, G. Ö. & Levi, E. A. (2017). “Turgutlu Yukarı Bozkır Köyü Evleri ve Koruma Sorunları”, TÜBA-KED, 16/2017: 163-177
- Kavas K. R. (2011). “Alanya-İncirkırı Geleneksel Kırsal Mimarisinde Doğa-Kültür İlişkisi” Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks, 3(1): 271-289.
- Kırcalı, Ç. (2019). “Urla Bölgesi Kırsal Mimari Mirasının Karakteristikleri ve Koruma Sorunları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Programı, İzmir.
- Köksal, B. İ. (2019). “Birecik ve Suruç Özelinde Kırsal Mimari Belgeleme Çalışması Denemesi”, ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü 2019 Yılı Etkinlikleri – Kırsal Mimari Miras Sempozyumu, 26-27 Nisan 2019, 14-16, Eskişehir.
- Levi, E. A. & Taşçı, B. (2016). “Küçük Kavulcuk Köyü Yerleşim Dokusu ve Evleri”, TÜBA-KED, 14/2016: 193-207
- Levi, E. A. & Taşçı, B. (2017). “Ege’de Kırsal Mimari Araştırmaları: Bayındır Köyleri”, Megaron, 2017;12(3): 365-384
- Mazlum, D.; Eres, Z.; Barlık, T. & Türk, Ş. (2004). “Orhangazi (Bursa) Karsak Köyü Kırsal Mimarlık Envanteri”, TÜBA KED, 3/2004: 229-257
- Öğdül, H.; Olgun, İ.; Ç. O. Çalışkan (Ed.). (2015). Kastamonu Küre Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları, Kastamonu.
- Sağiroğlu, Ö. & Karayazı, S. S. (2017). “Akseki Belenalan Köyü Geleneksel Kırsal Konut Dokusunda Korumanın; Eko turizm Yolu İle Sürdürülebilirliğinin Tespiti”, TÜBAV Bilim, 10(1): 12-35
- Şenol, P. & Er Akan, A. (2011). “Kırsal Yaşam / Kırsal Konut: Bir Yaşam Biçimi Olarak Geleneksel Kırsal Konut Üretiminde Kızılıçık Köyü Örneği”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24: 143-160.
- Tapur, T. & Tuncer, B. (2012). “Çumra İlçesi’nde Kırsal Yerleşmeler”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27/2012: 277-295
- Tunçoku, S.S.; Avar, A. A.; İnceköse, Ü. & Akış, T. (2012). İzmir Kırsal Alan Yerleşim ve Mimarlık Envanteri, Çınar Matbaacılık, İzmir.
- Vatansever, T. & Çiftçi, A. (2019). “Eskişehir İli, Mahmudiye İlçesi, Mesudiyeköyü’ndeki Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri Ve Yapım Teknikleri”, ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü 2019 Yılı Etkinlikleri – Kırsal Mimari Miras Sempozyumu, 26-27 Nisan 2019, 22-28, Eskişehir.
- Yıldız, D. (2016). “Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Tarihi Çevre Değerlendirmesi Programı, İstanbul.
- Yıldız, F. & Çobancaoğlu, T. (2019). “Bursa-Keles İlçesi Gelemiş Kırsal Yerleşmesi Geleneksel Mimari Dokusunun İncelenmesi ve Koruma Amaçlı Değerlendirilmesi”, TÜBA-KED 20/2019, 143-174.
- URL 1. <http://www.yerelnet.org.tr/koyler/koy.php?koyid=249737>, erişim tarihi: 24.05.2018
- URL 2. <http://www.izmirde.biz/?Bid=219468>, erişim tarihi: 18.12.2018
- URL 3. <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/izmir-urla-merkez-koyler-semt.html>, Erişim Tarihi: 18.12.2018
- URL 4. <http://www.urla.bel.tr/Upload/files/dokumanlar/>, Erişim Tarihi: 18.12.2018
- URL 5. <https://www.bosnakmedya.com/nohutalan-koyu-bosnaklarini-taniyalim/>, Erişim Tarihi: 18.12.2018